

Regeren over de droogstand

Ward Arts: 'Veehouders kennen het belang van een optimale droogstand, maar verzilveren deze kennis niet'

Veel beweging, voeren in twee afzonderlijke groepen en de conditie gedurende de lactatie op peil brengen. Melkveehouders kennen de ideale aanpak voor de droogstand, maar gaan om praktische redenen vaak anders om met koeien in de aanloop naar afkalven.

De voorbereidingsperiode op een nieuwe lactatie wordt door veel veehouders onvoldoende serieus genomen, terwijl ze de droogstand wel beschouwen als een belangrijke, zo niet de belangrijkste, periode van de productieve cyclus van koeien. 'Veehouders weten vaak wel hoe het moet, maar verzilveren deze kennis niet', start Ward Arts, rundveespecialist bij Cehave Landbouwbelang, zijn betoog. Samen met collega Toine Heijmans, manager Nutrition & Marketing voor de rundveesector, is hij betrokken bij het nieuwe droogstandsregieprogramma. 'Elke boer beoordeelt de conditie van zijn koeien, maar slechts tien tot twintig procent registreert deze ook', zegt Arts. De

voeropname bij dieren die in een optimale conditie (BCS-score 3 op een schaal van 1-5, zie figuur 1) verkeren, daalt altijd al in de laatste week voor afkalven. Bij te vette koeien (BCS-score > 4) is deze daling nog sterker. De kans op zowel melkziekte als slepende melkziekte neemt navenant toe. 'Als de behoefte de opname in deze weken overstijgt, gaat het mis', concludeert Arts. Toine Heijmans vult hem aan: 'Het is in de droogstandsfase vrijwel onmogelijk om een afwijkende conditie te corrigeren, dat moet in de daarvoor liggende periode al gebeuren.' Het ideale moment om te sturen is de periode vlak nadat een koe drachtig is bevonden. Volgens Arts en Heijmans is een aanpassing in de kracht-

Toine Heijmans en Ward Arts: 'Zorg voor een zo hoog mogelijke ruwvoeropname aan het eind van de dracht'

voergift de meest effectieve manier om te sturen, hoewel dat in TMR-rantsoenen moeilijk te realiseren is.

Niet onbeperkt voeren

Het verschil in energiebehoefte gedurende de eerste en tweede fase van de droogstand vraagt volgens de specialisten om een aangepast rantsoen. 'De koeien in de eerste vijf weken van de droogstand vormen de 'far-off'-groep. Deze dieren schraal voeren voorkomt dat ze vervetten, 750 VEM/kg ds is dan voldoende. Eenderde kuilgras, eenderde maïs, aangevuld met een structuurrijk smakelijk voer als graszaadhooi, stro of grof hooi is ideaal', zegt Heijmans, die aangeeft dat de laatste drie weken voor afkalven in het teken staan van opname en het verhogen van energiedichtheid. De dieren in deze periode vormen de 'close-up'-groep. 'De sleutel tot een succesvolle droogstand is te zorgen voor een zo hoog mogelijke voeropname aan het eind van de dracht. Bij onvoldoende voeropname in de close-up-groep krijgen koeien te weinig calcium en energie binnen. Hierdoor loopt een dier risico op melkziekte, slepende melkziekte en komt de melkproductie matig op gang', waarschuwt Arts.

Onbeperkt voer verstrekken raadt hij evenwel af. 'Je ziet dat koeien dan de neiging hebben om eerst maïs te vreten en vervolgens het grove product laten liggen. Het is de kunst om gelimiteerd energie en eiwit te verstrekken, maar wel onbeperkt

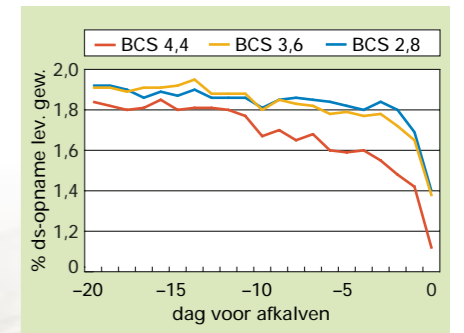
ruwvoer aan te bieden. Daarom verdient het de voorkeur een gemengd rantsoen, óf afgewogen en dagelijks vers voer te verstrekken', zegt Arts. In de praktijk bestaan er volgens hem misverstanden over onbeperkt voeren in de droogstand. Maar er zijn meer redenen om in afzonderlijke groepen te voeren. 'Door het lage energieaanbod in de far-off-groep blijven koeien gretig. In de volgende fase, als de behoefte toeneemt, stimuleer je koeien daardoor zo veel mogelijk van het energierijke rantsoen op te nemen.'

Koeien in beweging

Droge koeien profiteren van beweging en comfort. 'Minimaal tien vierkante meter per koe, dat is echt een ondergrens. He-

laas zie je in de praktijk vaak een ander beeld.' Volgens Arts is beweging gunstig omdat koeien daarmee eventuele ketonlichamen, die door vetafbraak aan het einde van de dracht zijn vrijgekomen, verbranden. Melkgevende dieren kunnen deze ketonlichamen namelijk kwijt in de melk. 'De ketonlichamen veroorzaken bij te vette koeien een gebrek aan eetlust, dus voor deze categorie is beweging nóg belangrijker.'

Beperkte weidegang is mogelijk voor de close-up-groep als er daarnaast op stal een compleet droogstandsrantsoen beschikbaar is. 'Beweging, gewenning aan het weidegras en de concentratie van het energieaanbod wegen in deze fase op tegen het nadeel van extra calcium en kalium in wei-

Figuur 1 – Verloop drogestofopname van droogstaande koeien bij verschillend conditieniveau (BCS) (Bron: CHV)

degras. Voeren in de droogstand is heel complex omdat er interacties bestaan tussen de verschillende maatregelen', nuanceert Arts.

Ten slotte brengen de voedingspecialisten de kation-anionenbalans (de verhouding tussen negatief en positief geladen mineralen) onder de aandacht. Die is weinig tastbaar, maar daarom niet minder invloedrijk, aldus Arts. 'Is deze verhouding in het voer laag dan stimuleer je koeien om calcium, dat positief geladen is, actiever op te nemen uit botten of voer. Bij afkalven verkleint dit de kans op melkziekte.'

Veel beweging, voeren in afzonderlijke groepen en de conditie gedurende de lactatie op peil brengen voor de droogstand. De maatregelen zijn bekend, maar uit praktisch oogpunt moeten koeien het vaak met minder gunstige omstandigheden doen. Maar, Arts constateert dat veehouders bij nieuwbouwsituaties doorgaans van de gelegenheid gebruikmaken het droogstandsmanagement te optimaliseren. Volgens Arts en Heijmans onderschatten veehouders wat met goed droogstandsmanagement verdiend kan worden. 'Alleen al het voorkómen van een geval van melkziekte levert een veehouder driehonderd euro op door meer melkproductie en lagere diergezondheidskosten. Goede managers voelen dat feilloos aan.'

Tijmen van Zessen

Mart en Marijke Arts: 'Extra beweging effectief'

De droge koeien van Mart en Marijke Arts uit Overloon krijgen sinds 2003 extra ruimte en beweging. Een strohok in de voormalige stierenstal biedt droge koeien in de close-up-groep (dieren in de drie weken voor afkalven) de mogelijkheid tot beweging en dient tegelijkertijd als afkalfstal. Dagelijks krijgt deze groep van circa vijf koeien een vers gemengd rant-

soen met gras, maïs, graszaadhooi en brok voorgezet, wat extra tijd in beslag neemt. 'De extra inspanningen zijn het ons dubbel en dwars waard', zeggen Mart en Marijke. 'Als een koe plat ligt, kost het ook tijd. Bovendien kun je het voeren plannen, een zieke koe komt altijd ongelogen.'

De far-off-groep (koeien in de eerste vijf weken van de droogstand) heeft 365 dagen per jaar de gelegenheid de benen te strekken in een uitloop naar buiten. 'Ze zijn de uier sneller kwijt door de extra beweging en het schrale rantsoen dat gedeeltelijk uit graszaadhooi bestaat', beschrijft Mart zijn droogstandsstrategie. De inspanningen lijken de melkproductie, die nu beter op gang komt, geen parten te spelen: in 305 dagen laten de 100 koeien zich voorspellen op 10.012 kg melk met 4,33% vet en 3,55% eiwit.

